
SPRAWOZDANIA

„Studia Pastoralne” 2024, nr 20, s. 233–236

Ks. Bogdan Biela

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID: 0000-0001-9105-7536

SPRAWOZDANIE Z II KONGRESU TEOLOGII PRAKTYCZNEJ

Parafia jutra

Licheń, 18–21 września 2023 roku

W dniach 18-21 września 2023 r. w Licheniu odbył się II Kongres Teologii Praktycznej „Parafia Jutra”, organizowany przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego we współpracy z czterema stowarzyszeniami teologii praktycznej: Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów, Stowarzyszenie Katechetyków Polskich, Stowarzyszenia Liturgistów Polskich oraz Stowarzyszenia Homiletów. Ponad stu uczestników – naukowców, duszpasterzy i świeckich przedstawicieli wspólnot parafialnych zastanawiało się, przed jakimi wyzwaniami stoi lub wkrótce stanie Kościół w Polsce i jakie działania w związku z tym należy podejmować w parafiach.

Pierwsza sesja plenarna dotyczyła uwarunkowań pracy polskich parafii: *Uwarunkowania duszpasterstwa w Polsce*: bp prof. ucz. dr hab. Wiesław Śmigiel (UMK); *Jakość życia w Polsce i jej uwarunkowania-doświadczenia Covid-19 i migracji uchodźców wojennych z Ukrainy*: dr Joanna Chwaszcz (KUL); *Zmiany religijności społeczeństwa polskiego*: prof. dr hab. Mirosława Grabowska (UW). Druga sesja plenarna zajęła się parafią w perspektywie wyników badań socjologicznych: *Parafia w świetle badań oraz syntez synodalnych w Archidiecezji Łódzkiej*: prof. dr hab. Kaja Kaźmierska (UŁ); *Obraz księdza w świadomości polskiej młodzieży*: ks. dr Tomasz Adamczyk (KUL); *Parafia jutra z perspektywy proboszczów w świetle badań metodą „world cafe”*: dr hab. Marcin Jewdokimow, prof. UKSW. Trzecia sesja plenarna dotyczyła biblijno-teologicznych podstaw życia parafialnego: *Konstytutywne elementy tożsamości wspólnot wyznawców Chrystusa na podstawie Dz 4, 32-35*: ks. prof. dr hab. Janusz Kręcidło (UKSW); *Komunijna wizja parafii otwartej i służebnej*: bp dr hab. Andrzej Czaja, prof. UO; *Synodalność a nawrócenie pastoralne i duszpasterstwo misyjne parafii*: ks. dr hab. Tomasz Wielebski, prof. UKSW. Czwarta sesja plenarna przedstawiła

parafię w perspektywie badań teologicznych: *Katecheza parafialna. Stan aktualny. Oczekiwania i wyzwania*: prof. dr hab. Anna Zellma (UWM); *Przepowiadanie słowa Bożego a wyzwania dla wspólnoty parafialnej*: ks. prof. dr hab. Henryk Sławiński (UPJPII); *Liturgia źródłem i szczytem urzeczywistniania się wspólnoty parafialnej* ks. dr hab. Piotr Kulbacki, prof. KUL; *Wyzwania dla wspólnoty parafialnej w zakresie diakonii chrześcijańskiej*: ks. prof. dr hab. Wiesław Przygoda (KUL).

W ramach sesji tematycznych znalazły się następujące tematy: *Liturgia w centrum życia parafii*: ks. dr Waldemar Bartocha (UKSW); *Parafia szukająca*: ks. prof. dr hab. Leszek Szewczyk (UŚ); *Formacyjne zadanie parafii*: ks. dr hab. Wojsław Czupryński (UWM); *Rodzina w parafii*: ks. dr hab. Roman Buchta, prof. UŚ; *Parafia a lokalne instytucje życia społecznego*: ks. dr Łukasz Simiński (UMK); *Tożsamość świeckich i presbiterów a ich współodpowiedzialność za parafię*: dr hab. Jolanta Kurosz, prof. UAM, ks. prof. dr hab. Dariusz Lipiec (KUL). Na zakończenie drugiego dnia kongresu przedstawili się laureaci konkursu KAI *Aktywna parafia z 2023 i 2022 r.* Ich działalność może inspirować nie tylko do odnowy życia religijnego, ale do wielu działań podejmowanych na rzecz społeczności lokalnych.

W ostatnim dniu kongresu dokonano podsumowania prac: relacja z sesji tematycznych, postulaty wypływające z sesji tematycznych oraz panel dyskusyjny nad postulatami zaproponowanymi w sesjach tematycznych i wytyczenie kierunków działań dla Kościoła w Polsce w kontekście odnowy parafii. Uczestnicy sesji „Liturgia w centrum życia parafii” zwrócili uwagę na centralne znaczenie liturgii w życiu parafii, której nie zastąpią żadne inne aktywności czy eventy. Podkreślili potrzebę poważnej formacji do liturgii i przez liturgię – dla świeckich (np. przez organizowanie cykli katechez na te tematy, spotkań kręgu liturgicznego itp.) i duchownych (np. przez podjęcie refleksji nad treścią listu apostołskiego *Desiderio desideravi*). Zwracali przy tym uwagę na duże zainteresowanie tematyką liturgiczną. Uczestnicy sesji mówili o akcentowaniu wspólnotowego charakteru liturgii przez włączanie do aktywnego udziału uformowanych świeckich. Wśród propozycji pojawił się też postulat ewangelizacji pobożności ludowej czy pilnej aktualizacji zasad transmisji liturgii. Druga sesja to „Parafia szukająca”. Mówiono o misji ewangelizacyjnej Kościoła, o otwarciu wspólnoty na członków różnych grup kulturowych i narodowościowych oraz o dostosowaniu treści i formy przepowiadania słowa Bożego do współczesnych odbiorców. Uczestnicy dyskusji zwrócili uwagę, że podejmując ten temat należy zadać sobie pytanie o to, kogo szukamy, gdzie szukamy i w jaki sposób szukamy, a punktem wyjścia musi być pytanie o naszą własną tożsamość – czy wiem, kim jestem i jakie jest moje powołanie. Podkreślali, że model duszpasterstwa sakramentalnego już nie wystarcza. Trzeba szukać nowych metod ewangelizacji bez usuwania tego, co już funkcjonuje, a pierwszym narzędziem ewangelizacji jest homilia. Potrzeba też formacji do ewangelizacji. Mówili również o konieczności odnowy języka Kościoła,

uproszczenia przepowiadania bez zubażania treści a także o tym, jak ważne jest ludzkie i pełne szacunku podejście do słuchaczy. „Formacyjne zadania parafii” podjęła kolejna grupa. Aby parafia mogła spełniać swoją rolę formacyjną, przede wszystkim potrzebna jest właściwa wizja budowania parafii wspólnoty wspólnot oraz konkretny plan ewangelizacji parafii. Uczestnicy grupy podkreślali, że podstawowym zadaniem formacyjnym parafii jest doprowadzenie do osobowej relacji z Bogiem. Głoszenie orędzia o zbawieniu powinno więc poprzedzać wszelkiego rodzaju napominanie i pouczenia. Zwracali uwagę na to, by przenosić akcenty z duszpasterstwa dzieci na duszpasterstwo młodzieży i dorosłych oraz z duszpasterstwa usługowego na duszpasterstwo, w którym wierni są inspirowani do współpracy. Mówili o roli świeckich w misji, roli ruchów religijnych oraz znaczeniu duszpasterstwa elit. Uczestnicy spotkania mówili o przestrzeniach formacji w parafii, jakie tworzy sprawowanie sakramentów. Podkreślali wagę sakramentu pokuty i konieczność stwarzania warunków do kierownictwa duchowego, a także adoracji Najświętszego Sakramentu. Mówili, że duszpasterstwo nie powinno ograniczać się do podążania za rokiem liturgicznym, ale mieć szerszy charakter i być planowane w przestrzeni kilku lat. Postulowali codzienną homilię i odchodzenie od homilii dla dzieci podczas mszy, gdzie większość stanowią dorośli. Wskazywali na takie narzędzie formacyjne, jakim mogłyby być indywidualne spotkania i rozmowy zarówno z liderami grup parafialnych, jak i kandydatami do sakramentów, zwłaszcza bierzmowania. Zwracali uwagę, że tego rodzaju praktyki spotykają się z bardzo dobrym odbiorem. Mowa była również o formacji chorych i samotnych podczas odwiedzin w domach, o często niewykorzystanej przestrzeni formacyjnej, jaką jest kancelaria parafialna oraz o formacji w cyberprzestrzeni. „Rodzina w parafii” – pod tym hasłem obradowała kolejna grupa uczestników Kongresu. Powrót do katechumenatu rodzinnego. Dobra, stała formacja rodzin; parafialne jubileusz małżeńskie; organizowanie w parafii dziecięcych uroczystości i świąt, a także np. dni skupienia dla rodzin w pobliskim sanktuarium – to tylko niektóre z pojawiających się postulatów. Wiele z nich dotyczyło przygotowania do małżeństwa. Zwracano uwagę, że mogłoby ono mieć katechumenalny charakter, że powinno się szerzej włączać pary małżeńskie do prowadzenia przygotowania, że należy dążyć do optymalnego przygotowania z uwzględnieniem różnych sytuacji życiowych kandydatów. Zgłaszano uwagi, że protokół przedślubny powinien być podpisywany w wersji najnowszej i przed księdzem, a nie, co się zdarza, przed świeckimi. Członkowie grupy mówili też o szczególnym znaczeniu kolędy jako okazji do poznawania rodzin, o tym jak ułatwić małżonkom wspólne uczestnictwo w niedzielnej Eucharystii, o tym, że w każdej parafii powinna być jakaś przestrzeń dla mam karmiących oraz o homiliach – tak, by na mszach z udziałem dzieci rodzice mogli usłyszeć też słowo skierowane do dorosłych. Zwracano uwagę na znaczenie promowania wspólnot dla małżeństw. Mówiono również o potrzebie umiejętnego towarzyszenia związkom niesakramentalnym i konieczności formacji kapłanów

do takiego towarzyszenia. Była też mowa o tym, jakie znaczenie ma pokazywanie przykładów rodziny chrześcijańskiej w mediach, jednak nie w sposób infantylny. Członkowie grupy „Parafia a lokalne instytucje życia społecznego” – zwracali uwagę na potrzebę diagnozy możliwości parafii w tym względzie oraz planowania działań. Mówili o konieczności zwiększenia udziału świeckich w kontaktach z lokalnymi instytucjami, z uwagi m.in. na to, że zmiany personalne w parafiach mogą niepotrzebnie wpływać na zmianę tych relacji. Zwracali uwagę na to, że wspólny cel zawsze integruje środowisko, podkreślali jednak również konieczność weryfikacji podejmowanych wspólnie z innymi podmiotami inicjatyw. O tożsamości świeckich i prezbiterów mówili uczestnicy ostatniej grupy, która przedstawiła swoje wnioski na Kongresie. Zwrócili uwagę, że tożsamości te nie są przeciwstawne, ale wzajemnie się uzupełniają. Podkreślili, że parafia powinna stwarzać przestrzeń do odkrywania swego powołania oraz możliwość jego realizacji. Mówili w tym kontekście o wielkiej sile wspólnot i stowarzyszeń ludzi świeckich. Wskazywali na potrzebę odnowy i poszukiwania nowych form deuterokatechumenatu oraz katechezy dorosłych. Sugerowali, że potrzebny jest namysł Kościoła nad prezbiteratem i wypracowania jego nowego socjologicznego modelu. Rozważać też można modele życia wspólnego prezbiterów, kwestię celibatu oraz formację z uwzględnieniem nowych wyzwań. Ważne jest odkrywanie powołania do diakonatu stałego. Członkowie grupy poświęcili też część swoich dyskusji rozważaniom nad współpracą, współdziałaniem i współodpowiedzialnością świeckich i prezbiterów. Wskazywali, że kluczowa jest tu komunikacja, kształtowanie cech ludzkich, zdolność budowania relacji umiejętność wzajemnego poznawania swoich prawdziwych potrzeb. Zadawali też pytanie o to, czy na pewno wszystkie formy aktywności parafialnej należy kontynuować. Podczas końcowej dyskusji postawiono m.in. pytania o finanse parafii jutra oraz o możliwości działania w kontekście zmniejszającej się liczby kapłanów. Pojawił się też m.in. postulat dokładniejszych wskazówek odnośnie prowadzenia związków niesakramentalnych w kontekście papieskiej adhortacji *Amoris laetitia*. Mówiono również o współpracy między różnymi środowiskami i inicjatywami duszpasterskimi. Jak zapowiedział ks. Tomasz Wielebski – prezes PSP, postulaty przedstawione zostaną Komisji Duszpasterstwa oraz Komisji ds. Nowej Ewangelizacji KEP, po to, by wokół tych postulatów budować wizję odnowy parafii w Polsce.